

Nr 25.

Av herr Åkerström, angående rätt för vägarbetaren F. J. Talsjö att i pensionshänseende tillgodoräkna viss anställningstid.

Under senare hälften av år 1946 upptogs lokalt frågan om pension till vägarbetaren hos vägförvaltningen i Västerbottens län, Frits Johan Talsjö (f. d. Pettersson), Ljusvattnet, Bureå. Som stöd härför åberopades dåvarande 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare (nr 452). Enligt reglementets § 1 mom. 1 d) föreskrives såsom förutsättning för reglementets tillämpning bl. a., att arbetaren antingen 21 månader i följd eller minst 7 månader och vart och ett av 3 på varandra följande kalenderår eller ock tillhoppa 30 månader under högst 5 på varandra följande kalenderår innehaft sådan arbetaranställning i statens tjänst, för vilken gäller en arbetstid av normal omfattning.

Hos vägförvaltningen i Västerbottens län hade Talsjö, såsom den av förvaltningen den $^{30}/_4$ 1949 upprättade anställningsuppgiften (bil. 1) visar, arbetat 8 månader 2 dagar år 1946 intill den $^{27}/_{10}$, då han fyllde 60 år, 7 månader 12 dagar år 1945 samt 5 månader 3 dagar år 1944. Enbart på grundval av denna anställning uppfylde sålunda Talsjö icke något av reglementets nyss omtalade s. k. väntetidsvillkor. Emellertid hade Talsjö under tiden oktober 1944—juli 1945 tjänstgjort som blockledare i Ljusvattnet vid omhändertagande av finska evakuerade m. m., och som framgår av intyg av den $^{24}/_1$ 1947 från civilförsvarschefen i Skellefteå södra civilförvarsområde (bil. 2) bedrevs detta arbete i civilförvarsstyrelsens regi.

Sedan frågan om Talsjös inplacering under pensionsreglementet visat sig icke kunna ordnas vid de lokala överläggningarna, begärde dåvarande Svenska väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet i skrivelse den $^{28}/_1$ 1947 till vägförvaltningen, att då Talsjös anställning som blockledare ju ostridigt innehafts i statens tjänst, borde tiden okt.—dec. 1944 få läggas till de 5 månader 3 dagar samma år, varunder Talsjö arbetat hos vägförvaltningen. Härigenom skulle Talsjö få minst 7 månader även år 1944 och således, med hänsyn till längden av anställningen jämväl åren 1945 och 1946, uppfylla pensionsreglementets väntetidsvillkor enligt alternativet om 7 månader under vart och ett av 3 på varandra följande kalenderår. Förbundet ansåg sålunda, att Talsjö bort underkastas reglementet den $^{9}/_8$ 1946, då nyssnämnda villkor vore uppfyllt, och Talsjö bleve då pensionsberättigad i vanlig ordning, sedan han den $^{27}/_{10}$ 1946 uppnått pensionsåldern av 60 år.

Såsom svar på sin framställning erhöll förbundet från vägförvaltningen

en avskrift av ett den ¹⁸/₂ 1947 i ärendet avgivet yttrande från civilförsvarsstyrelsen till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Av detta yttrande (bil. 3) framgår, att enligt förstnämnda styrelses åsikt kunde Talsjös ifrågavarande anställning som blockledare icke anses ha varit av sådan beskaffenhet, att den kunde tillgodoräknas såsom kvalifikationstid för tillämpning av berörda reglemente.

I härefter gjord framställning den ⁵/₈ 1947 anhöll förbundet hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, med hänvisning till vad som anförts i skrivelsen den ²⁸/₁ 1947 till vägförvaltningen, att styrelsen måtte låta statens pensionsanstalt ta ställning till frågan om tillgodoräknande eller ej i berört avseende av Talsjös anställningstid hos civilförsvarsstyrelsen. Med anledning härav underställde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen genom skrivelse den ⁸/₄ 1947 till statskontoret frågan för tolkning. Sedan statskontoret i utlåtande den ⁴/₆ 1947 (bil. 4) meddelat väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att det i likhet med civilförsvarsstyrelsen icke kunde finna den åberopade tjänstgöringen kvalificerande för inträde under pensionsreglementet, meddelade nämnda styrelse förbundet den ¹⁰/₆ 1947, att ifrågavarande anställning icke kunde anses som sådan arbetaranställning, vilken avsåges i 1 § 1 mom. d) tjänstepensionsreglementet.

Med anledning av förestående får jag anföra följande.

Genom sin anställning år 1944 hos civilförsvarsstyrelsen, som ju är en statlig institution, har Talsjö utan tvivel innehaft statlig anställning. Vad som i detta sammanhang särskilt bör beaktas, är för det första, att Talsjö icke frivilligt sökt denna anställning utan i stället, såsom tydligt framgår av vederbörande civilförsvarschefs den ²²/₁₁ 1949 (bil. 5) avgivna intyg, *uttagits* för detta arbete. Därest denna uttagning icke skett, hade han utan tvekan uppnått minst 7 månaders anställning hos vägförvaltningen även år 1944. Detta är icke endast ett antagande utan stödes av dels ett den ¹⁵/₇ 1949 (bil. 6) utfärdat intyg av vägmästare J. E. Forsberg, Lövvånger, dels den omständigheten, att Talsjö åren 1945 och 1946 varit i arbete hos vägförvaltningen mer än 7 månader per år, ett förhållande som talar för sannolikheten av att samma skulle blivit fallet år 1944, därest han ej uttagits till befattningen som blockledare. Av sistnämnda intyg framgår ju, att Talsjö i så fall skulle ha i vanlig ordning fortsatt sin anställning under månaderna oktober—december 1944 med de vid denna tid varje år regelbundet återkommande förberedelsearbetena för vintervägunderhållet. Härigenom skulle han med all visshet ha kommit upp i mer än 7 månaders anställning år 1944 och sålunda för 3 år i följd ha uppnått anställningstid av dylik längd. Härigenom hade Talsjö kunnat bli underkastad pensionsreglementet, såsom förbundet tidigare framhållit, innan han den ²⁷/₁₀ 1946 uppnådde 60 års ålder.

När man tar del av de berörda myndigheternas negativa ställningstagande till begäran om Talsjös inordnande under pensionsreglementet kan man, mot den faktiska bakgrunden av ovan relaterade omständigheter, icke undgå att finna det i högsta grad obilligt, om en hos ett statsverk anställd arbetare,

som av ett annat statsverk tvångsvis uttages för annan befattning, härigenom får vidkännas en total förlust av den eljest föreliggande pensionsrätten. Detta vore att illa löna en medborgare, som lojalt ställer sig till efter rättelse en order att, då för landet extraordinära förhållanden bedömas föreligga, övertaga en post i civilförsvarets tjänst och därmed nödgas avstå från sin ordinarie anställning. Ej heller skulle en sådan konsekvens stå i samklang med den inställning, som samhället intager i sådana fall, då det gäller att bedöma i vad mån reguljär militärtjänstgöring skall få inverka i de talrika avseenden, då dylik tjänstgöring tar i anspråk sådan tid, under vilken vederbörande skulle varit i sin ordinarie anställning och härunder ha kvalificerat sig för olika förmåner, vilkas art eller omfattning äro direkt avhängiga av anställningstidens längd. Härvidlag anmäler sig osökt en jämförelse med den positiva inställning, som det allmänna intager exempelvis i fråga om sådana arbetare, vilka äro underkastade pensionsreglementet och bli inkallade till militärtjänstgöring. Denna tid få arbetarna räkna som tjänstår i pensionshänseende, d. v. s. deras pensionsförmåner bliva icke försämrade på grund av militärtjänstgöringen. Därest berörda myndigheters ställningstagande till Talsjös pensionsfråga formellt grundas på den omständigheten, att en uttagning i civilförsvarets tjänst icke med stöd av gällande författningar kan jämföras med vanlig militärtjänstgöring, vill jag understryka, att med den av den allmänna utvecklingen betingade ökningen av civilförsvarets betydelse under det senaste decenniet, bör en befattning i detta försvar med allt skäl kunna jämföras med militärtjänstgöring, när det gäller inverkan på bl. a. de till vederbörande ordinarie anställning knutna pensionsmöjligheterna. Även ur den synpunkten att uttagningen till civilförsvarspost icke avgöres av arbetaren själv, skulle en mistning av pensionsrätten vara i högsta grad orättvis och otacksam mot den arbetare, som drabbats av sådan uttagning. Talsjö skulle naturligtvis, då han i sin anställning hos vägförvaltningen låg så nära till att uppnå 7 månader år 1944, själv icke haft någon tanke på att sluta, och han levde alldeles säkert i den tron, att tiden hos civilförsvarsstyrelsen skulle jämföras med tiden hos vägförvaltningen, enär det i båda fallen rörde sig om arbete i statens tjänst.

Med åberopande av förestående får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att hinder icke möter för Talsjö att i och för underkastande under 1942 års pensionsreglemente jämlikt dess 1 § 1 mom. d) få tillgodoräkna anställningstiden hos civilförsvarsstyrelsen och att pension sålunda enligt detta reglemente och det i dess ställe senare utfärdade 1947 års motsvarande reglemente måtte kunna beredas honom.

Stockholm i januari 1950.

E. Oskar Åkerström.